ประกาศแนวคิดอิสรภาพที่แท้จริง

โดย S.Phuyong

วันที่ 29 พ.ค 2567

แรงบันดาลใจ

เราล้วนอยู่ในโลกที่เต็มไปด้วยคำอธิบาย ผู้คนต่างเร่งรีบที่จะเข้าใจสิ่งรอบตัว ตั้งชื่อมัน จัดหมวดหมู่มัน บันทึก วิเคราะห์ และตัดสินมันว่า “ดี” หรือ “เลว” “จริง” หรือ “เท็จ” แม้กระทั่งเวลาที่ผู้คนมองว่าเป็นเรื่องทางธรรมชาติ ยังเกิดจากการให้ความหมายของมนุษย์ จึงทำให้เรายึดติดกับการแสวงหาความหมายตลอดเวลา ข้าพเจ้าเองก็เติบโตมาในระบบที่พยายามบอกเราว่า อะไรควรเชื่อ อะไรไม่ควร อะไรคือ “หลักความดี” และอะไรคือ “ความจริงแท้” แต่เมื่อหยุดนิ่ง เมื่อนั่งลงกับตัวเองโดยไม่มีเป้าหมายใด ยิ่งจ้องมองโลกยิ่งพิจารณาจิตใจที่เปลี่ยนไปทุกขณะ ข้าพเจ้ากลับพบว่า ไม่มีอะไรคงอยู่ได้โดยลำพัง ทุกสิ่งล้วนต้องพึ่งพา “ความเชื่อร่วม” ที่สังคมสร้างขึ้นร่วมกัน แม้แต่คำว่า “จริง” เอง ก็เป็นเพียงภาษา เป็นฉลากที่มนุษย์นำมาแปะไว้บนสิ่งที่ไม่อาจอธิบายได้จริง ซึ่งหมายถึงคำว่านามธรรม ที่แม้จะไม่มีรูปให้เห็น แต่มนุษย์ก็สามารถหาคำอธิบายมาเพื่อทำให้มันมีอยู่จริงแม้จะพิสูจน์ไม่ได้ก็ตาม

ข้าพเจ้ารู้สึกถึงความสงสัยเหล่านี้มาตั้งแต่ยังเยาว์วัย ตั้งคำถามกับสิ่งธรรมดารอบตัว ว่าส้อมทำไมจึงถูกเรียกว่าส้อม แล้วเหตุใดคนต่างชาติจึงเรียกมันอีกชื่อหนึ่ง ทำไมสิ่งเดียวกันจึงมีหลายความหมาย กฎหมาย ศีลธรรม ความดี ทำไมไม่เป็นสากล? การฆ่าสัตว์อาจเป็นบาปในที่หนึ่ง แต่เป็นเรื่องปกติในอีกที่หนึ่ง เหล่านี้คือสิ่งที่ข้าพเจ้าพบว่าโลกมิได้มีแก่นแท้ร่วมกันเลย ในช่วงหนึ่งของชีวิต ข้าพเจ้าได้สนทนากับเพื่อนสนิทผู้หนึ่งซึ่งนำเสนอแนวคิดของ “เซน” ให้ฟัง เขาไม่ได้สอนข้าพเจ้า แต่ชี้ไปที่ “ประตู” แล้วถามว่า “ถ้าไม่มีใครบอกว่ามันคือประตู เจ้าจะรู้หรือ?”

คำถามนั้นเหมือนปลดเปลื้องทุกอย่าง ข้าพเจ้าเงียบไป ไม่ใช่เพราะไร้คำตอบ แต่เพราะรู้สึกว่าคำตอบไม่จำเป็นอีกต่อไป ข้าพเจ้ารู้สึกเหมือนได้จมลงในสภาวะที่ไร้คำอธิบาย ทุกอย่างรอบตัวกลายเป็น “ความว่างเปล่า” และแม้แต่คำว่า “ว่างเปล่า” เองก็เป็นเพียงการอธิบายที่มนุษย์สร้างขึ้น ข้าพเจ้าจึงเลือกไม่ศรัทธาในสิ่งใด ไม่ปฏิเสธสิ่งใด ไม่ถือมั่นแม้แต่ความไม่ถือมั่น และกล่าวคำเหล่านี้ไม่ใช่เพื่อชี้นำ แต่เพื่อ ประกาศอิสรภาพทางปัญญาและจิตวิญญาณของมนุษย์ ว่าเราไม่จำเป็นต้องเชื่อในสิ่งที่โลกอยากให้เราเชื่อ หากเรามองเห็นด้วยตนเอง แรงบันดาลใจของข้าพเจ้าจึงมิได้มาจากศาสนาเพียงลำพัง หากแต่มาจากการมีชีวิต จากความสงสัยที่กลายเป็นความเข้าใจ จากความเข้าใจที่ไม่อาจถ่ายทอด และจากความว่างเปล่าที่ไม่อาจนิยาม

สมมติฐานพื้นฐาน

1. ไม่มีความดีหรือความชั่วโดยธรรมชาติ

สิ่งเหล่านี้คือข้อตกลงที่มนุษย์สมมุติขึ้นเพื่ออยู่ร่วมกัน

2. ศีลธรรม กฎหมาย และศาสนา

คือโครงสร้างเพื่อควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ ไม่ใช่ความจริงสากล

3. แม้แต่คำว่า "จริง" ก็เป็นเพียงคำอธิบาย

ที่มนุษย์ใช้กำกับสิ่งที่ตนอยากให้ผู้อื่นเชื่อว่าจริง

กฎสามข้อแห่งความเป็นอิสระ

1. ความดี-ความชั่วไม่มีจริง

เป็นเพียงสิ่งที่มนุษย์บัญญัติขึ้นมาเพื่อให้อยู่ร่วมกัน ไม่ใช่ความจริงสากล และไม่ใช่แก่นสารของชีวิต

2. กฎหมาย ศีลธรรม ศาสนา เป็นโครงสร้างของการควบคุม

มนุษย์ควรมีอิสระถึงที่สุด รับผิดชอบผลของการเลือกด้วยตนเอง ไม่มีใครควรบังคับ ไม่มีใครควรถูกโทษเพียงเพราะเขาไม่ยอมเชื่อ เราควบคุมใครไม่ได้ ใครก็ควบคุมเราไม่ได้เช่นกัน

3. ความจริงไม่มีอยู่จริง

สิ่งที่เราเรียกว่า "จริง" เป็นเพียงคำที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเข้าใจโลก ในความลึกซึ้งที่สุด แม้แต่ "ความว่างเปล่า" ก็ยังไม่ว่างเปล่าจริง เพราะถูกอธิบายแล้ว

คำอธิบายเพิ่มเติม

กฎหมายไม่ใช่ความยุติธรรม ศีลธรรมไม่ใช่ความดี ศาสนาไม่ใช่ความจริง การยึดถือสิ่งเหล่านี้โดยไม่ตั้งคำถาม จึงไม่ใช่การมีศรัทธาแต่มันคือการถูกกักขัง อิสรภาพไม่ใช่การทำอะไรก็ได้แต่อิสรภาพแท้จริง คือการรู้ว่าเรา ไม่ต้องเชื่อสิ่งใดเลยก็ได้

วาทะสรุป

"แม้แต่ความว่างเปล่า ยังเป็นคำอธิบายของมนุษย์"

"อิสรภาพ คือการไม่จำเป็นต้องเชื่ออะไรเลยก็ได้"

"ความจริง ความดี ศีลธรรม กฎหมาย ศาสนา ล้วนถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์"

"ไม่มีสิ่งใดเป็นจริงโดยตัวของมันเอง หากปราศจากข้อตกลงร่วมกัน"

"แม้แต่ความไม่เชื่อ ก็ยังสามารถกลายเป็นความเชื่อได้ หากเราไปยึดมั่นกับมัน"

"อิสรภาพแท้จริง คือการกล้ามองโลก โดยไม่ต้องพึ่งการอธิบาย"

"การไม่ถือมั่นในสิ่งใดเลย คือการปลดปล่อยสูงสุดหรืออิสระที่แท้จริง"

"ความดี-ความชั่ว ไม่มีจริง มีแค่ข้อตกลงร่วม"

"ศีลธรรม-กฎหมาย-ศาสนา ไม่ใช่ความจริง — เป็นเครื่องมือควบคุม"

"คำว่า จริง เป็นเพียงภาษาของมนุษย์ ไม่มีความจริงแท้"

"เราควบคุมไม่ได้ ใครก็ควบคุมเราไม่ได้เช่นกัน"

— S.Phuyong

เชิงอรรถ

ข้อเสนอทั้งหมดนี้มิได้มีเจตนาโค่นล้มศีลธรรม กฎหมาย หรือศาสนา หากแต่เสนอให้มองเห็นว่า สิ่งเหล่านั้นคือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ไม่ใช่ความจริงที่ไม่อาจแตะต้อง

"ผู้ที่เข้าใจ ย่อมไม่ยึดถือ ผู้ที่ยึดถือ ย่อมยังไม่เข้าใจ"

S.Phuyong

ข้าพเจ้าไม่ใช่ศาสดา ไม่ใช่นักปราชญ์ มิได้บังคับให้ผู้ใดเชื่อตามแนวคิดนี้ หากแต่เสนอแนวคิดที่ข้าพเจ้าเห็นว่าโลกที่ข้าพเจ้าเห็นเป็นเช่นไร